

AHMET METİN VE ŞİRZAT (1892)

Ahmet Mithat Efendi (1844-1912)

KİŞİLER

Ahmet Metin Romana ismini veren ve en önemli erkek kahraman olarak öne çıkan Ahmet Metin, yakışıklı ve bir o kadar sağlam karakterli biri olarak anlatılır. Boşnak olan babasını gençlik yaşlarında iken kaybeden genç adam, 21 yaşına değin her şeyi tecrübe edinerek öğrenir. Eğlence, kadın, içki ve sigara gibi tüm kötü alışkanlıkları denedikten sonra doğru yolu bularak kendini eğitime ve ahlaklı yaşamaya adar. İsmi gibi metin bir kişi olan Ahmet Metin, dayanıklı ve sağlam karakteri ile iyi bir insandır. Hem dinine bağlı hem de gelişime açık olan gencin davranışları terbiye ve gelenekleri ölçüsündedir. Okudukça öğrendiği Selçuklu prensi Şirzat'ın hayatından etkilenecek aynılarını kendisi de yaşamak istediği için maceraya düşkün hareketli bir yapısı vardır. Denize ve gemi inşasına olan ilgisi hayli büyüktür: Yaptığı gemi yolculuğunda kadınlara karşı olan mesafesi dikkat çekmektedir. Neofari, Vasiliki gibi etrafında bulunan kadınları eğiterek geliştiren Ahmet Metin'in kalbi, kendine göre bir kadın bulamadığı gerekçesiyle boştur. Genel olarak çok konuşkan, özgüvenli ve anlayışlı biri olarak diğer karakterleri yönlendirmesiyle öne çıkar.

Neofari 25--30 yaşlarında güzelliği ile öne çıkan rahat mizaçlı, hafifmeşrep bir karakterdir. Ailesi tarafından çok küçük yaşta Paris'e gönderildiği için Fransız hayranı olarak büyür. Kendisi gibi Fransa hayranı olan Akillo ile evlenerek bir çocuk doğurur. Lakin evlilik kurallarına uyamadığı gibi riyakâr davranarak için eşini aldatarak pek çok delikanlı ile birlikte olur. Erkeklerden hevesini alınca sıkılganlığını bir deniz yolculuğuna çıkararak atmak ister. Gösterişe önem veren, çıkarıcı kişiliği ile Neofari ismini de değiştirerek sevgilisi Nikolso'yu da yanına alarak karı-koca rolünde Ahmet Metin'in gerçekleştireceği deniz yolculuğuna katılır. Ahmet Metin'i de pek beğenip elde etmek ister lakin karşılık bulamaz. Onu Vasiliki'den kıskanan Neofari, kendisini duyduğunu düşündüğü gemi personelini Katrina ile işbirliği yaparak denize atar. Cani kadın sevgilisini de hırsız diye yargılatarak tek kalmayı başarınca Ahmet Metin ile ilişkileri daha iyi pekişir. Ahmet Metin'den dinlediği hikâyeleri pek merak eden Neofari'nin yaptığı kötülükler zamanla yüzüne akseder ve çirkinleşir. Ahmet Metin'den Şirzat hikâyesini dinleyerek tamamladığı yolculuktan sonra büyük bir utanca kapılan Neofari, yaptıkların hayli pişman olur. Her şeyi telafi etmek üzerine kızına ve ilk eşine geri döner. Lakin ilahi adalet tecelli eder ve öldürdüğü gibi boğularak ölür.

Vasiliki 20'li yaşlarında oldukça genç ve güzel bir Rum kızı olan Vasiliki, Ahmet Metin'in hizmetkârı olarak gemide bulunur. Ahmet Mithat'ın kendisi ile ilgilenmesi sonucunda zamanla bilgilenecek değişir. Hayli zeki olan Vasiliki Ahmet Metin'den Fransızca dahi öğrenir. Ahmet Metine bir nevi hocası gözûyle sadakatle bağlı olan Vasiliki, Süreyya'ya âşıktır. Romanın sonunda sevdiğine kavuşan Vasiliki, bütün olumlu özelliklerini Ahmet Metin sayesinde elde ettiği için ona karşı hep borçlu hissetmiştir. Kendini ifade etme ve aşk konularında pasif olduğu görülen Vasiliki, mantığı ve duyguları arasında yaptığı seçimde doğru kararı vermiştir.

Nikolso Aslen Bükreşli olsa da davranışlarıyla adeta bir Fransız gibi yaşayan Nikolso, tembel ve cahil bir delikanlıdır. Oldukça yakışıklı olduğu için zengin kadınlarla birlikte olur. Neofari de bunlardan biridir. Neofari ve Ahmet Mithat arasındaki yakınlaşmayı kıskandığı için sevgilisini tehdit edecek kadar kaybetmekten korkan bir yapısı vardır. Alafanga özellikler sergileyen Nikolso'nun tekin bir adam olmadığı görülür. Ahmet Metin'in gemisinden hırsızlık yaptığı için kovulur. Kendisi ile ilgili havadisler gazete manşetlerinden alınır ki bu durum Ahmet Metin'in pek hoşuna gitmez.

Hacı İsmail Çavuş Ahmet Metin'in gemisindeki tayfaların başı olarak görev icra eden İsmail Çavuş, 45 yaşlarında olgun bir adamdır. Tecrübesi ile Ahmet Mithat ile hoş sohbet edebilen adamın ciddi tavırlı ve cesur olması dikkat çekmektedir. Neşeli bir adam olarak aktarılan İsmail çavuş, mizacına gülünmesinden hoşlanır. Ufak tefek şeyleri hoş gören İsmail Çavuş için arkadaş uğruna can verilecek kadar önemlidir. Hacca dahi gitmiş olan İsmail çavuş pek de ağırbaşlı olmayan oldukça konuşkan bir karakterdir.

Katrina Gemide tayfa olarak çalışan Katrina, 40'lı yaşlarında aşüfte bir kadındır. İsmail çavuşla birlikte olan kadın, kıskanç ve kibirlî karakteri Neofari ile işbirliğine girmesine neden olur. Fakat cinayet işledikten sonra pişmanlık duyarak vicdan azabı çeker.

Akilo Kızı yaşındaki Neofari ile izdivaç yaparak ömrünü bedbaht eden Akilo, genç karısının serbest yaşam tarzını kabullenemez. Karısını Paris'te bırakıp çocuğunu da alıp memleketine döner.

Şirzad Bir Selçuklu prensi olarak romanda hikaye edilen Şirzat, feylosof karakterinin yanında ahlak güzelliği ile de Ahmet Metin'i etkilemeyi başaran bir karakterdir. Roza'yı kurtararak Müslüman olmasını sağlar.

Hüseyin Basri Ahmet Metin ile gemi inşaatı süresince destek olan ve yanında bulunan dostu Hasan Basri, uyumlu bir kişidir. Paşa hazretlerinin kendisine pek çok iyiliği dokunduğundan oğluna mentorluk etmek için Paris'e gönderilir. Bu nedenle Ahmet Metin'in gemi seyahatine katılamaz.

George Gusar Ahmet tekrar eğitim almaya karar verince ona yardımcı olan kişi George Gusar'dır. Kışı birlikte geçirirken bu yaşlı adamın nasihatleri Ahmet'e tesir eder.

Ünyeli Ömer Kaptan Güvenilir biri olduğu için Ahmet Metin'in gemisine alacağı kaptandır. Aslından Karadeniz kaptanı olmasına rağmen bu Akdeniz seyahatinde Ahmet'e eşlik etmiştir. Muharebe esnasında ayağına misket isabet ettiği için aksak kalmıştır. Fedakâr bir şekilde Padişahı için cenk eden Ömer Kaptan, geleneksel özellikler taşır.

Sureyya Gemide hesap memuru olarak görevlendirilen Sureyya, Ömer Kaptan'ın oğludur. Kararlı ve dürüst yapısıyla dikkat çeken Sureyya, Vasliki'nin de gönlünü fetheden delikanlıdır. Her ikisi birbirine açılınca Ahmet Metin aralarını yapar, gemi İstanbul'a döndüğünde düğünleri yapılır.

Mutasarrıf Paşa Avrupa görmüş, nazik bir paşa olarak aktarılan paşa hazretleri Ahmet Metin ile bağlantı içindedir. Konsoloslara vereceği ziyafete dahi Ahmet'i çağırır.

İslam Dragoz Ahmet Metin'in babasıdır.

ÖYKÜ

İfadecik. Romanın konusu ve karakterlerinin hayali olduğunu söyleyerek romana giriş yapmak isteyen Mithat Efendi, Alexandre Dumas'ın Monte Cristo'unu Osmanlılıkta romancılığın ilk meşki olarak tanıtır. Kendi yazdığı hikâyenin onun yazdığı roman kadar olmasa da Türklerin olması ve bizden olması dolayısıyla önemli olduğunu belirterek ifadesini tamamlamış olur.

Yeni Hasan Mellah. İstanbul'da Ayvansaray'da yapılan kayıklardan söz ederek başlayan anlatıcı sözü Osmanlı'nın eskiden Avrupa'dan daha ileride olmasına getirir. İlimi ve fenni konularda oldukça yetenekli usta ve çırakların dahi çıktığı Türklerin arasında pek bilgili mühendislerin varlığı aktarılır. Geminin ve yelkenin yapımı hakkında bazı bilgiler veren anlatıcı, gemi yapımında usta olduğu ve fikrine başvurulduğu anlaşılan Ahmet Metin'i tanıtır. Bosna'da annesi vefat edince babası İslam Dragoz ile İstanbul'a gelirler. Babası burada ikinci haremli kursa da aldığı kadından hiç oğlu olmadığından hep gözdesi Ahmet Metin olur. Hal böyle olunca milyoner baba, çocuğuna özel lisan hocaları dahi tutarak okutur. Her istediği yapılan delikanlının hiçbir şeyde arzusu kalmaz. Babası vefat edince mal varlığı Ahmet Metin'e kalır. Zevk ve sefa âlemlerinde bir süre yaşadıkdan sonra sıkılan Ahmet, evlenmeden bir Avrupa görmek isteyerek Paris'e gider. Lakin orada da aradığı heyecanı bulamayınca İstanbul'a geri dönerek Laz kayıklarıyla Yunus avına çıkar. Burada George Gusar sayesinde denizcilik işini daha bir öğrenmek şöyle dursun başka meraklara da ilgi duyar. Şirzat romanı merakı da bu sayede meydana çıkar ve Şirzat'ın bırakmış olduğu izi takip etme kararı alır. Bu sayede hem Şirzat'ın izini hem de Osmanlı tarihinin izini sürebileceğini düşünür. Bunu Gusar ile istişare ettikten sonra dostlarına açınca adamlar Ahmet Mithat'ın Hasan Mellah'ı olmak için yola çıkacağını söyleyince Ahmet Metin anlamaz. Hemen bu romanı alıp okuduktan sonra Hasan Mellah olacağı hükmüne hem fikir olarak inşaat mühendisi olan birinin de pekâlâ bahriyeli olabileceğini belirterek bölümü bitirir.

Yeni Meliketü'l Bahr. Kendi planladığı geminin 21 metre boyu 7 metre yüksekliği ve 5 metre genişliğindeki özel tasarımından bahsedilir. Ahmet Metin'in içinde kullanılmasını istediği malzemelerle birlikte dayanıklı olması hedeflenen gemi için paslanma olmaması için çivi dahi nadiren kullanılır. Kendisi ile birlikte birkaç ay seyahat yapmak isteyen arkadaşlarını kabul etmeyerek döndüklerinde aynı işleri bulamazlar ise kendisi gibi pek de paraları olmadığı için mantıklı düşüncelerini ister. Osmanlı'da kıyıya sahip her yerin halkının mutlaka kayığı olduğundan bahsedilir. Meliketü'l Bahr'in çizimlerini vererek güvertesi, terası, omurgası ve yaylarının nerede olacağı gibi pek çok bilgiye detaylı bir şekilde yer verilir. İki adet hela ve bir hamamın konumlandığı gemiye yatak odaları da yapılıncaya yiyecek ve içeceklerin depolandığı ambar kısmı kalır ki, geminin tamamlanmak üzere olduğu görülür. Bir süre sonra arkadaşı ile gemide yazılacak roman hakkında konuşmak için buluşunca Türklerin tarihteki yeri ve dünya gözünden değerine yer verilir. Hüseyin Basri, Ahmet Metin'in söylemiş olduğu kitapları dahi okumamış

olduğu için dinlemeye çekilir. Ahmet Mithat geminin inşasında kullandığı malzemeleri anlatırken bir yandan da pusula, dürbün, barometre, işaret fişegi gibi gemiye lazım gelen tüm malzemeleri eksiksiz olarak tamam etmeye çalışır. Gemi boyanıp tamamlandığı vakit sefain-i Osmaniyye defterine kaydı tamamlanarak Ahmet Metin'in bahtiyarlığına neden oldu. Gemide ortada piyano dışında hiçbir eksik göremeyen delikanlı Fenerbahçe Limanına gemisini bağlayarak kendi hazırlıklarını tamamlar.

Bir Eski Aşına. Gemi için ilk tecrübeyi ziyafet vererek açan Ahmet Metin, gemiye alacağı memurların maaşlarını dahi hesap etmiştir. Ayda altmış lirası gideceğini teker teker memurlara vereceği maaşlara göre hesap etmiştir. Aşçının adı da Mehmet Usta olmakla beraber aldığı üç tayfanın da ismi Mehmet'tir. Nidada karışıklık olabileceği gerekçesiyle birine Kulaksız, birine Saitoğlu diğerine de Kurt Kumaz lakaplarını vereceğini bildirerek gemi adamlarını tanıtır. Hizmet etmesi için validesinin hanesinden getirtilen Vasiliki'yi ilk olarak kılık kıyafetle değiştirmeye başlar. Gemiye aldığı herkesle konuşurken Sureyya ile yol hesabı yaparlar. Süreyya'nın "Sizik harabesi" hakkındaki malumatını yanlış bulan Ahmet Metin, kendisine ilmi her şeyden önce tutmasını söyleyerek tarihte her duyduğuna da inanmamasını tembihler. Yola çıkmış bulduklarından sohbetler de kendi aralarında gerçekleşir. Vasiliki'ye piyano dersleri verirken akabinde tarihten coğrafyadan da bahseden Ahmet Metin, bu güzel hizmetçiyi değiştirmeyi adeta kafasına koyar. Karaya indiklerinde Mutasarrıf paşanın ziyafetine katılır ve garpten Osmanlıdan sohbet ederek Avrupa sanayisinin memleketteki yansımalarını tartışırlar. Kaptanlar ile konuşup rota belirlerken Rum hırsızlara karşı da tedbirli olmak üzere nöbet sistemiyle yolculuğa devam ederler. Pire Limanına kadar giden Ahmet Mithat burada gurbette olduğunu hissederek duygularını dile getirir.

Madam Çokogano. Avrupa medeniyetlerinin sadeliği dışında farklı ülkelerde hala vahşice yaşayan halklar olduğuna da değinen anlatıcı, medeniyetin ilk yuvası olan Yunanistan'ın dahi henüz hak ettiği kadar medeni olmadığını söyler. Kırimda bir Müslüman muharrir olarak tanıtılan Tolstoy'un Tatar Türkçesi ile kaleme aldığı makaleden bahsedilir. Osmanlı hanımı ve beyinin yaşam biçimleri Avrupa ile kıyaslanır. Avrupa'da yaşayan sayılı zenginlerden sayılan Stefani, ihtiyar babası Andri'yi soğuk kış gecelerinde yalnızlık çekmesin diye dul bir kadınla evlendirir. İhtiyarın birlikte olduğu tazecik dul, bir kız çocuğu dünyaya getirince adını Neofari koyarlar. Stefani bebeğin emmesi için sütanne bulur, Avrupa medeniyetine göre annenin süt vermesi pek de hoş görülmez. Adeta Stefani'nin kendi çocuğu gibi olan Neofari'nin eğitimine daha bebekken başlanır. Neofari büyüdükçe gönlünü her yeri gezme ve herkesle eğlenme aşkı sarar. Hal böyle olunca karşısına çıkan ilk zengin adamla yaşına aldırış etmeden evlenerek madam Çokogano olur. Kocasını Akilo, Neofari ne derse onu da yapsa her istediğine tamam da dese karısının istek ve arzularına yetişemez. Karısının haneyi terklerine, gezmelerine bakınca evliliğin yürümediği anlayan adamcağız karısını hürriyetine kavuşturarak memleketine döner. Neofari ise Nikolso ile tanıştıktan sonra değişerek hayatını yaşamaya karar verir. Sevgilisi ile Pire Limanına gelince gazetelerden takip ettiği Ahmet Metin'in gemisinde gezmek ister. Deniz aşığı olan Neofari, Ahmet Metin'i de görür görmez etkilenecek bir şeyler hissetmeye başlar.

Safha-i Tarihe Bir Nazar. Madam Çokogano ile Nikolso arasında Ahmet Metin'in bilgisi, görgüsü, seyahatine ortak olma konusu geçer. Madam Koçagari iken vaktiyle Ahmet Metin'i ve babasını evinde misafir eylemiş olan kadının Ahmet Metin henüz 14-15 yaşlarında olduğu için hatırlamayacağını düşünerek ona yalan söylediği öğrenilir. Limandaki yemeğe davet edilen Madam Koçagari ismini Madam Çokogano olarak düzelterek bu davete sözde zevci Nikolso ile iştirak eder. Davet boyunca tarih bilgisi ve tarihin ne denli yanlı yazıldığından bahseden Ahmet Metin, Neofari'yi Şirzat romanı hakkında da bilgilendirir. Roman okuyan insanların tarih ve coğrafya hakkında daha fazla bilgilendiğini söyler. Yemekte hizmetçi Vasiliki'nin Ahmet Metin nazarındaki değerini gören Neofari kızı hayli kıskanır. Bu seyahate eşlik etme isteğini belirterek yolculuğa arkadaşlık etmek istediklerini arz eder. Neofari'nin çok iyi bir roman kahramanı olacağını düşünen Ahmet Metin, seve seve bu teklifi kabul edeceğini belirterek eşlik etmelerine müsaade eder. Sezar Konto hikâyesinden Türklük ve Romalılık hakkındaki bilgilere kadar çeşitli tarihi bilgilerin yarıştırdığı bölüm, Ahmet Metin'in çizdiği yol haritasının açıklanması ile devam eder.

Pire'den Otranto'ya. Refakate karar verilmesinin ardından madamın gemisi Valsko ve Meliketü'l Bahr yola koyulur. Neofari ve Ahmet Metin'in karşılıklı olarak konuşup diğerlerinin dahi dinlediği sohbette bazı kelimelerin manalarının türeme şekli bahsedilir. Konyak kelimesinin hatta bordo ve şampanyanın dahi Avrupa'da bir vilayet olmasına şaşırarak Neofari, Ahmet Metin'i daha bir dikkatle dinlemek ister. Kelimelerin coğrafya ile ilişkisini açıklayan Ahmet Metin, Milad-ı İsa'dan beş yüz sene eweline kadar anlatılan Karun hikâyesinden, Telemak'tan ve Fenelon'dan bahsederek "Pan" hakkında bildiği hikâyeyi dahi aktarır. Jupiter'in oğlu olan Pan'ın Sirinaks namındaki periye duyduğu aşk yüzünden helak olduğu gerekçesiyle panik kelimesinin oluştuğu anlatılır. Vasiliki ve Süreyya arasında yaşanan yakınlaşma sözel olmasa da bariz bir şekilde oluşurken Hacı Çavuş ve Katrina ilişkisi dahi gündeme gelir. Ahmet Metin, Neofari'ye mitolojik hikâyeler anlatmaya devam ederken merak ettiğini gördükçe kütüphanesinde

kitaplar verir. Ahmet Metin'e kendini beğendirme arzusu taşıyan Neofari'nin arzu ettiği gibi kendi gemisinden çıkıp Meliketü'l Bahr'da seyahate devam etme fırsatı yakalar. Zira Pire limanından Valsko'ya alınan tayfalar hem hırsızlık edip hem de gemiyi yakarak kaçmışlardır. Tayfaların bir kısmını Korfu Limanında bırakarak İtalya'nın Otranto kasabasına doğru yola çıkmaya başlayarak seyahatin on beşinci gününden sonra birlikte devam ederler.

Roman İçinde Roman. Otranto'ya vardıklarında kendilerini karşılayan papaz efendi ile bilgisini yarıştıran Ahmet Metin'e papaz efendi arasında mozale üzerindeki at izlerinin izahına dair sohbet gerçekleşir. Papaz, 1480 senesinde Türk gemilerinin 12 bin kişiyi kılıçtan geçirip çocukları ve kadınları esir ettikten sonra bölgede kurdukları hâkimiyeti aktarır. Ahmet Metin onun sözüne karışarak Sultan Mehmet Han döneminde yapılan savaşların rivayet edildiği şekilde olmadığını ve katliam gerçekleşmediğini belirterek bazı mantıklı açıklamalarda bulunur. Papaz efendi için tasdik mümkün değilse de Ahmet Metin anlatmaya devam ederken bölgedeki tarihi kalıntıların resimlerini çekerek yanına alır. Selçuklu romanı olan Şirzat'ı aramaya giden Ahmet Metin, Galipoli ve Tarant Körfezini de geçerek Vento bununa doğru yol alırlar. Bu esnada Vasiliki ve Süreyya arasında aşk dile gelmiş olup aralarındaki iletişim bir heyecana neden olur. Zira Vasiliki efendisi ve Süreyya arasında kalmış olup gönlünü dileyeceğinden sebep endişelidir. Bu arada da Neofari'nin dilini bilmediği Vasiliki'ye kıskançlığı ve öfkesi giderek arttığından Katrina'ya bin frank vereceğini temin ederek Vasiliki'yi denize atma planları yapmaktadır. İlk olarak bir gemi görevisini atarak ona intihar süsü vermeye başarırlar. Gazeteler Valsko gemisi hakkında bazı skandal haberler yayınlınca Nikolso'nun sevgilisinin elmaslarını çalmak suretiyle yanında şarlatanlık ettiği açığa çıkar. Ahmet Metin kendisini tutuklatır fakat bu durum Neofari'nin hoşuna gider. Devam eden günlerde Ahmet Metin kadınların erkeklere bağlı olması fikrinden ötürü acıdığını hatta iffetsiz, kanaatsiz ve sadakatsiz kadınları dahi çirkin bulduğunu söyleyerek Neofari ile sohbet eder. Bu dönemde nedenini bilmediği şekilde Neofari'yi de çirkin görmeye başlar. Vasiliki ve Süreyya'nın giderek artan aşk ve evlilik hülyaları ise gizli kalmaya devam eder. Bu süreçte Şirzat romanın ilk bölümü olan Palermo Limanına gelinir. Ahmet Metin ve Nikolso arasında yazılan gazete baskısını görüşmek üzere de matbaaya giderek hakkını arar.

Sicilya'da Şirzat. Palermo'ya varıldığından konaklamak isteyen Ahmet Metin, Stabile ve Makeda sokaklarının kıyasından tarihine bazı bilgilerle bölüme başlanır. Resim ve fırça sanatı hükümlerinin de bahsedildiği bölümde Neofari'nin Ahmet Metin'e olan saygısı daha bir artar. İngiliz bahçesi, botanik bahçesi, aklimatasyon bahçesi ve Palermo müzesi dahi ziyaret edilerek gerekli coğrafi bilgilenme yapılır. Sicilya'da adam boyunu geçen sardunya ağaçlarından bahsedilirken Şirzat'ta geçen Pelegrino dağı dışında bölgenin tarihine değinilir. Ahmet Metin ve ekibi Şirzat romanının hikâyesi için Santa Rozalya Mağarası denilen yere gelirler. Bu noktada Şirzat romanından bir parça hikâye eyleyerek Cafer ve Roza Dellaroka arasındaki münasebeti aktarır.

Eski Robenson. İtalya'ya doğru yola çıkılmak üzere emir alındığı için yeniden gemiye alınacaklar eklenerek yola düşülür. Neofari Şirzat hikâyesinin devamını yolculukta dinlemeye devam eder. Konu Vasiliki'ye gelince kızın İtalyanca öğrenmedeki azmini tebrik ederek bir lisan öğrenmenin zorluklarından bahseder. Yolculukta yaşanan fırtınalarda Ahmet Metin Meliketü'l Bahr'ın ne kadar güvenilir olduğundan bahsederek Neofari'ye güven vermeye çalışır. Cafer'in Şirzat'a hıyanetinden Romalıların aslan pençesine insanları atıp parçaladıkları hikâyelere kadar görüşmeler devam ederken Şirzat'ın dahi bu vaziyete düşerken pehlivan gibi savaştığı hem İtalyanca hem de Arapça bağırışları aktarılır. Daha sonraki hikâyede Roza gemideyken bir fırtınanın kendini denize itmesiyle boğuluyor idiyse de Şirzat hiç düşünmeden arkasından atlayarak kızı kurtarmayı başarır. İssiz bir adada Roza ile beş buçuk ay mağarada yaşayan Şirzat'ın hikâyesinde yer verilen Müslüman ve Hristiyan aşkını Müslümanlıkta birleştirerek ikisinin sonunda karı koca olarak mutlu olması hikâye edilir. Ahmet Metin bu hikâyeyi Neofari'ye aktardığında eski Robenson ve eski Vanderdi'nin yeri olan Vantutena Adasında bulunmaktadır. Neofari dahi nasıl kurtulacaklarını merak eyleyince adaya uğrayan bir gemi sayesinde olduğu anlaşılır. Başta deniz hırsızı oldukları düşündükleri gemi Türklerin olduğu anlaşılınca Şirzat hemen yardım istemekten çekinmez. Zira gelen gemi Aydınoğlu'nun gemileri olduğu anlaşılınca bu şöhretli familyaya güvenmek gerektiği aktarılır. Su ve odun aramak üzere çıktıkları yolculuk üzerine adaya gelen gemi, Şirzat ve Roza'nın kurtarıcısı olur. Anlatılan hikâyenin tesirinde kalan Neofari, tüm gece tesirinde kalarak rüyasında dahi Ahmet Metin ile kendisini bir mağara içinde gördüğü bilgisiyle bölüm bitirilir.

Netayiç. Meliketü'l Bahr'ın devam ettiği yolculukta Negro burnuna doğru geldiğinde Ömer Kaptan gecenin orada geçirilmesine kanaat getirir. Ahmet Metin burada hizmetçisi Vasiliki ile açık açık kimde gönlü olduğu konusunda sohbet ederek zorla da olsa kızın ağzından Süreyya'da gönlü olduğu bilgisini alır. Hal böyle olunca oğlanı dahi yanına çağırıp ikisini de İstanbul'da evlendireceğini söylemesi üzerine Ömer Kaptan da dâhil herkes pek sevinir. Dillerini anlamayan Neofari, güzel hizmetçi kızı kıskanmaya devam ederek kendi kendini yerken dayanamayıp erkekliğinden şüphe ettiği Ahmet Metin'e neden

kendisine meyletmediğini Vasiliki ile arasında ne olduğunu sorar. Aldığı yanıt karşısında yaptığı her şeyde ötürü pişmanlık duyar. Kadın ve erkeğin aşk manasında veyahut evlilik manasında birbirlerine nasıl olması gerektiği bilgisi verilirken evli bir kadına şehvetvari bakmayacağı da Ahmet Metin tarafından Neofari'ye ima edilir. Kadıncağız pişmanlıktan, mahcupluktan geçmişte bırakıp gittiği kızı ve kocasına geri dönmeyi düşünür. Romanın sonuna doğru Vasiliki'nin Sureyya ile İstanbul'da gerçekleşen düğünü aktarılırken diğer yandan gazete havadislerinden Neofari'nin aile gittiği balık tutma etkinliğinde ayağı kayıp denizde boğulduğu bilgisi verilir. Hak Teâla tarafından dünyada cezanın amel cinsinde verileceği bilgisiyle roman sonlanır.

TEMALAR

Eğitim ve Bilginin Önemi Ahmet Metin ve Şirzat romanında genel olarak içerikte dahi pek çok kitaba yer verilmiş olup insanların değişim ve gelişimi dahi bu yolla sağlanır. Eğitim ve bilgiyi temel alarak tema bağlamında tüm esere uygulamış olan yazarın bu eserdeki amacı yine eğitimin önemidir. Başkahraman Ahmet Metin bir inşaat mühendisi olarak gemiyi baştan inşa ederken çizimler yapmış ve neyi neden yaptığını milimetrik hesaplarla açıklamıştır. Okunan bilgilerin coğrafi keşiflerle yeniden değerlendirilmesi gerektiği konusuna vurgu yapan yazar, Osmanlı-Türk medeniyetini yücelten anlatımlarda bulunarak Avrupa karşısında Türkleri eğitim yönünden geliştirmiş izlenimi verir.

Önyargı Eserde Türklerin ve Müslümanların değerlerinden Hristiyan geleneklerine kadar pek çok konuda ayırım yapıldığı aktarılır Batı'nın Osmanlıya duyduğu önyargı da dile getirilir. Güzel ve çirkin kadına duyulan önyargı dışında zengin ve bilgili adama karşı düşüncelerin de her zaman doğru çıkmadığı görülür. Şirzat ve Roza aşkında biri Müslüman diğeri Hristiyan olduğu için Rosa'dan dinini değiştirmesi beklenir.

KARAKTER ANALİZİ

Ahmet Metin (Açık)

Karakter Romana ismini veren ve en önemli erkek kahraman olarak öne çıkan Ahmet Metin, yakışıklı ve bir o kadar sağlam karakterli biri olarak anlatılır. Boşnak olan babasını gençlik yaşlarında iken kaybeden genç adam, 21 yaşına değin her şeyi tecrübe ederek öğrenir. Eğlence, kadın, içki ve sigara gibi tüm kötü alışkanlıkları denedikten sonra doğru yolu bularak kendini eğitime ve ahlaklı yaşamaya adar. İsmi gibi metin bir kişi olan Ahmet Metin, dayanıklı ve sağlam karakteri ile iyi bir insandır. Hem dinine bağlı hem de gelişime açık olan gencin davranışları terbiye ve gelenekleri ölçüsündedir. Okudukça öğrendiği Selçuklu prensi Şirzat'ın hayatından etkilenerek aynılarını kendisi de yaşamak istediği için maceraya düşkün hareketli bir yapısı vardır. Denize ve gemi inşasına olan ilgisi hayli büyüktür: Yaptığı gemi yolculuğunda kadınlara karşı olan mesafesi dikkat çekmektedir. Neofari, Vasiliki gibi etrafında bulunan kadınları eğiterek geliştiren Ahmet Metin'in kalbi, kendine göre bir kadın bulamadığı gerekçesiyle boştur. Genel olarak çok konuşkan, özgüvenli ve anlayışlı biri olarak diğer karakterleri yönlendirmesiyle öne çıkar.

Aktiviteler Sigara içmeyi dener lakin akli başında bir genç olarak kendini bir sobaya benzettiği için içemez. İçkinin keza tadını beğenmez fakat arada konyak içtiği görülür. Kitap okumaktan ve deniz seyahatinden hoşlanan Ahmet Metin'in Neofari ile her sabah çay ve sütlü kahve içmek gibi alışkanlıkları vardır.

ÖRNEK ANILAR

Zengin. Milyoner bir babanın yegane oğlu olarak hayli arsız yetiştirilen Ahmet Metin, babası vefat edip miras kendisine kalınca çocukken yeterince bolluk görmüş olduğundan gençliğinde de giyinip kuşanmaktan ve gezip eğlenmekten usanır: "Hikayemizin en büyük kahramanı daha sefid ü siyahı far edebilecek derecelerde gözü açılır açılmaz kendisini "mebzuliye-i kamile"nin de üst tarafında ve israf tabir olunabilecek bir bolluk içinde bulunduğundan giyinmek, kuşanmak, yemek, içmek gibi pek çok zavallıların civanlıkları zamanında bile henüz nail olamadıkları esbab-ı mesudiyetten çoktan bıkmış usanmış idi."

Başına buyruk. Babasının vefatıyla birlikte mirasyedilerin yapabileceği ne kadar fenalık var ise hepsini deneyen Ahmet Metin'in yapmadığı aktivite kalmaz: "Hovardalık, sarhoşluk, kumarbazlık gibi sefihliklerin daha ne kadar türüleri hayal ve hatıra gelebilir ise Ahmet Metin yirmi bir yaşına kadar bunların cümlesini icra eyledi. Bu sırada kâh araba, kâh at, kâh sandal merakına da düşerek on beygir kuwetinde bir süslü ve güzel istimbot bile almış idi."

İlgili/Meraklı. Şirzat romanından sonra deniz yolculuğu için hazırlıklara başladığında dostu kendisini Ahmet Mithat'ın Hasan Mellah romanına benzettiğinde onu okumamış olduğu için ne demek istediğini anlamaz. Hemen o akşam buldurarak kitabı okur: “-Evet! Ben de yeni bir Hasan Mellah olacağım. Fakat bir Cuzella'yı aramaya çıkmayacağım. Bir Şirzat'ı aramaya çıkacağım. Hatta yaptırmakta bulunduğum sefineye dahi Hasan Mellah gibi “Meliketü'l Bahr” tesmiye eyledim, dedi.”

Maceracı. Hayatından bir nevi sıkılan Ahmet Metin, seyahatten döndükten sonra geri kalan ömrünü nasıl yaşayacağını düşünürken aklına her daim gemiyi hane yapma fikri gelir. İstedığı limanda demir alarak hatta bu sayede de pek çok yerde kalabileceği bir hanesi olabileceğine kanaat getirir: “Hem de nasıl sahilhane? Seyyar! Ahbabı hangi semtte ise oraya gider, demir atar. Kış olsun, yaz olsun istediği kadar zamanı Büyükdere, Tarabya, Yeniköy, Beykoz, İncirköyü, Kandilli, İstinye, Bebek, Arnavutköyü, Kuruçeşme, Üsküdar, Kadıköyü, Haliç'in her tarafı, Bakırköyü, Heybeli, Büyükada'lar, Kartal, Pendik gibialiyü'l ala demir yatakları olan yerlerin birisinde geçirebilir.”

Alafranga. Avrupa geleneklerini gündelik hayatına uyarlamış olan Ahmet Metin, gemiye alacağı hizmetçi kızın kıyafetlerini beğenmeyerek ona nasihatte bulunur: “Şimdi beni dinle kızım. Kadıköyü'ndeki İngilizlerin hanelerinde öyle hizmetçiler gördüm ki bilmeyenlerin madam zannedecekleri kadar güzel giyinmişlerdir. Biz artık validemin hanesinde değiliz. Hizmetçileri bile daha muntazam giyinmekte olan memleketlere gidiyoruz. Yarından itibaren her gün güzel güzel süslenip öyle temiz, pak hizmet edeceksin, anladın mı?”

Kültürlü. Edebiyat, lisan bilgisi haricinde coğrafya ve tarih konularında da donanımlı olan Ahmet Metin bilgisiyle herkesi hayretler içinde bırakır: “Oğuzlar, İranlılar ve hulefa ile uzun uzadıya muharebe ederek nihayet kuteybe yedinde mağlup kalınca birtakımı Çin'e doğru perakende olarak O ve Siha kabileleriyle birleştiler, birtakımı dahi Araplara tabi olarak Müslüman oldular. İki bin familya ile Salur, Müslümanlığı kabul eyledi ve Karahan ismini aldı. Arkadaşlarına “Türkmen” tesmiye olundu ki, “Türk iman” dan muhaffef olarak “Müslüman Türkler” demektir.”

Tedbirli. Her ne kadar gemisine aldığı Ömer Kaptan ve Hacı Çavuş gemiyi korumak için güvenliği yeterince düşünseler de Ahmet Metin onları da sorgular. Seyahatnamelerden bin türlü vaka işittiğinden kendi gemisini tasarlarırken türlü sıkıntılara çözüm düşünerek önlem alır: “Önümüzü ardımızı gözetip tedbiri davranacak olduktan sonra hiç de hafvımız olmayabilir. Ama gafil avlanmak suretini derpiş edince hakikat işte asıl bu gaffetten korkmak lazım gelir.”

Feylosof. Kuran'dan da ayetler bilen Ahmet Metin, derin düşünceli yapısıyla her şeyi ayrıntılı şekilde irdeleyerek açıklamaktan hoşlanır: “Bizim kitab-ı semavimiz olan Kuran-ı Azimü'ş-şan'da “Yeryüzünde geziniz. Sizden ewel gelenlerin akıbet-i halleri ne olduğunu görünüz.” Diye ferman buyurlur ki işte seyahat bu tavsiyenin mucip olduğu suret-i müdekkikanede olur ise binlerce seneden beri kırk elli metre toprak altında kalan Ninova ve Babil ve Truva harabeleri vesair emakin-i kadime-i beşeriye ve mütemeddinenin meydana çıkarılması derecesinde menafi-i maddiye ve katiye husule gelir.”

Prencip Sahibi. Aşk, kadınlar ve erkekler konusunda kafasındaki kalıplaşmış Avrupa ve Osmanlı fikirlerinin dışına çıkmayan Ahmet Metin'in kuralcı olduğu görülür: “Ahmet Metin'in kadın ve sevda hakkındaki nazariyatı bu kadar ali olduğunu şu asrın delikanlıları için şayan-ı istibad mı görürsünüz? Böyle bir hataya düşer olmamak için düşünmelisiniz ki Ahmet Metin aç adam değildir. Tok adamdır.”

Açık sözlü. Ahmet Metin Vasiliki'ye olan düşüncelerinde de dürüst olmakla birlikte Madam Neofari'ye karşı da açık sözlü olmaktan sakınmayarak düşüncelerini söyler: “Hakikat şu, kadın kısımının en büyük hüsnü, cemali yalnız iffetinden, ismetinden ibarettir. Bir kadın iffetsiz olduğu halde yüz derece güzel olsa yalnız on derece güzel olan iffetli kadın kadar cazibeli olamıyor.”

Neofari (Dışadönük)

Karakter 25--30 yaşlarında güzelliği ile öne çıkan rahat mizaçlı, hafifmeşrep bir karakterdir. Ailesi tarafından çok küçük yaşta Paris'e gönderildiği için Fransız hayranı olarak büyür. Kendisi gibi Fransa hayranı olan Akillo ile evlenerek bir çocuk doğurur. Lakin evlilik kurallarına uyamadığı gibi riyakâr davranarak için eşini aldatarak pek çok delikanlı ile birlikte olur. Erkeklerden hevesini alınca sıkılganlığını bir deniz yolculuğuna çıkararak atmak ister. Gösterişe önem veren, çıkarıcı kişiliği ile Neofari ismini de değiştirerek sevgilisi Nikolso'yu da yanına alarak karı-koca rolünde Ahmet Metin'in gerçekleştireceği deniz yolculuğuna katılır. Ahmet Metin'i de pek beğenip elde etmek ister lakin karşılık bulamaz. Onu Vasiliki'den kıskanan Neofari, kendisini duyduğunu düşündüğü gemi personelinin Katrina ile işbirliği yaparak denize atar. Cani kadın sevgilisini de hırsız diye yargılatarak tek kalmayı başarınca Ahmet Metin ile ilişkileri daha iyi pekişir. Ahmet Metin'den dinlediği hikâyeleri pek merak eden Neofari'nin yaptığı kötülükler zamanla yüzüne akseder ve çirkinleşir. Ahmet Metin'den Şirzat hikâyesini dinleyerek

tamamladığı yolculuktan sonra büyük bir utanca kapılan Neofari, yaptıkların hayli pişman olur. Her şeyi telafi etmek üzerine kızına ve ilk eşine geri döner. Lakin ilahi adalet tecelli eder ve öldürdüğü gibi boğularak ölür.

Aktiviter Sürekli hareket halinde olmaktan hoşlanan Neofari, Türkçe hariç pek çok dil bilir. At koşturmak gibi zevklerinin yanında ava gitmeye dahi merakı bulunmaktadır. Yeni şehirler görme, gençlerle eğlence gecelerinde bulunmak ve resim çizmek gibi hobileri bulunan Neofari'nin piyano bilgisi de vardır.

ÖRNEK ANILAR

Enerjik/Sıkılgan. Pederinden yüklü miras kalan Neofari'ye özel köşk yapılır. İsteddiği her yere gitme ve yaşama özgürlüğüne sahiptir. Yaşamında hareket seven Neofari, mektepten sonra Yaş'a geldiklerinde pek sıkılır ki Paris'in yaşamını arar. Kolay kolay sahip olduğu şeylerden dolayı memnun olmaz: "A! O nasıl kız? Bir yerde oturup rahat edemiyor. Bir dakika sukuta muktedir değil! Zıp zıp sıçrayıp, çenesi gevşeyince makara gibi de gırlıyor gidiyor. Hem ne tuhaf şeyler söylüyor. Göklerde olanları da biliyormuş, yerlerde olanları da! Haydi hey zevzek sen de! Artık o kadar yalanlara kim gelir? Vay bunun kocası olacak adamın haline vay!"

Çıkarıcı. Her ne kadar evlilik ile bağlılık düşünmese de kızların on sekizlerine gelince evlenmeleri gerektiğini söyleyerek evlenebileceği en iyi aday ile izdivaç gerçekleştirir. Bu adamı seçmesine sebep de her işinde olduğu gibi çıkar gözetmesinden yanadır : "Kadının tevhülü severek vuku bulmayıp bir hesap üzerine beğenerek vukua gelmiş idi. O beğendiği şey dahi, Akilo'nun yaşlı başlı, dünya görmüş, hala da dünyanın sefasını sürmek arzusunda bulunmuş bir adam olması cihetiyle kendisini rahat ettireceği ümidi idi."

Hırçın/Ukala. Eşini ve yaşadığı hayatı bir türlü beğenemeyen Neofari, kocasına karşı nedensiz yere huysuzluk edince kumar âlemlerinde Nikolso ile tanışır. Ondan dahi kendini de ondan üstün görerek adamı pek beğenmez: "-Nedir benim bu cahil, mütekebbir, anud heriften çektiğim! Bu kadar tahakküm altında kalacak isem, bari kocamın kahrını çekerim de kocasından kaçmış ve bir gayr-ı layık aşığa çatmış diye her hakikat-i halimize vakıf olanlar nezdinde yüzüm karmaktan kurtulmuş olurum, diye adeta salah-ı hale doğru da gözleri bir rah-ı hakikat görmeye başlamış idi."

Hazırcevap. Nikolso'ya yeni hevesi olan deniz seyahatinden bahsedince Ahmet Metin'den dahi hoşlandığını belirtir. Neofari hemen cevabını vererek Nikolso'yu rahatlatmayı başarır: " -Vakıa Ahmet Metin bana senden ziyade lazım ise de sen de hiç lüzumsuz değilsin! Benden müfakatini istemem. Hem hakikat-i halde gönlüm asıl senden hoşlandığını da bilmez değilsin ya?"

Kıskanç/Fesat. Ahmet Metin'in hizmetindeki Vasiliki'yi hayli kıskanan Neofari, kızdan kurtulmak amacıyla onu öldürme planları bile yapar. Bu güzel hizmetçinin varlığının Ahmet Metin ile arasındaki tek sorun olduğuna inanır: "-Gördünüz mü işte, iş dönüp dolaşip hep benim dediğim noktada karar kılıyor. Vasiliki ile bu adamın arasında mutlaka bir ahz u ita vardır da, herif onun için kimsenin yüzüne bakmak ihtiyacında değildir."

Cin Fikirli. Bütün olasılıkları hızlıca hesap ederek plan yapabilen Neofari, gemisi yandığında Vasiliki'den dahi nasıl kurtulabileceğini hesaplayabilir: "- Nasıl olacak, paraları Vasiliki'nin eşyası içine koyar idin. Aranıldığı zaman orada zuhur eder idi. Vasiliki dahi Nikolso ile müttefik ve müşterek olarak bulduklarını kapıp beraber kaçmaya karar vermişler diye mahvolur gider idi."

İsrarcı. Ahmet Metin türlü işlere, muhabbetlere hatta kılık kıyafetine rağmen kendisine meyletmeyince sonunda neden böyle olduğu Neofari sorgular. Zira Ahmet Metin'i hedefine aldığı için bir şekilde ona sahip olma arzusu taşır: "-Söleyiniz efendim! Allah aşkına söyleyiniz! İşte hallinden aciz kaldığım muammayı hallediyorsunuz. Beni müthiş bir üzüntüden, azim bir işkenceden kurtarıyorsunuz. Rica ederim söyleyiniz deyince Ahmet Metin muhterizane ve mütereddidane bir surette yutkunmaya başladı ise de Neofari'nin ricaları tekrar etmesi üzerine dayanamadı."

Pişman. Deniz seyahatinde Ahmet Metin'in kendisine verdiği kadın ve erkek ilişkileri dersinden ve hatta Şirzat romandan da hareketle ilk kocasına ve kızına dönerek pişmanlığını dile getirmek ister: "-Avrupa'ya giderim efendim! Bir aralık çoktan beri görmemiş olduğum kızımı görürüm. Ondan sonra dahi her mevsime göre Avrupa cemiyet-i kibarı nerelerde toplanıp tenezzüh ediyorlar ise oralarda vakit geçiririm."

Vasiliki (Duygusal)

Karakter 20'li yaşlarında oldukça genç ve güzel bir kız olan Vasiliki, Ahmet Metin'in hizmetkârı olarak gemide bulunur. Ahmet Mithat'ın kendisi ile ilgilenmesi sonucunda zamanla bilgilenererek değişir. Hayli zeki olan Vasiliki Ahmet Metin'den Fransızca dahi öğrenir. Ahmet Metine bir nevi hocası gözüyle sadakatle bağlı olan Vasiliki, Süreyya'ya aşiktir. Romanın sonunda sevdiğine kavuşan Vasiliki, bütün olumlu özelliklerini Ahmet Metin sayesinde elde ettiği için ona karşı hep borçlu hissetmiştir. Kendini ifade etme ve aşk konularında pasif olduğu görülen Vasiliki, mantığı ve duyguları arasında yaptığı seçimde doğru kararı vermiştir.

Aktiviter Gemideki hizmet işlerinden sorumlu olan Vasiliki, efendisinin kendisine öğrettiği her şeyi çabucak kavramak için çokça çalışır. Kitap okur, Fransızca öğrenir.

ÖRNEK ANILAR

Özenti. Hizmetçi olarak gemiye alındığında kendisine verilen kıyafetlere pek sevinip her gün süslenme telaşından aynalara bakakalması zamanını alsa da derin hülyalara dalmaktan da kendisini alamaz. Hep hayallerinde olan Avrupa'ya sonunda gitme fikri ile hayli özel hisseder: "Bundan maada Vasiliki'nin İstanbul'da bir dikili ağacı, bir uçan kuşu kalmamakta olması da şetaretini ihlale bir sebep ika edemiyor idi. Avrupa'yı görecektir! Bu emel kendisi için bazen fırsat buldukça kaçıp gidebildiği ve pek sevdiği ve geceleri uykusunu ihlal ve rüyasını istila ederek bir dahası için fırsat gözlediği balolardan ziyade derununu sevinç ile dolduruyor idi."

Dikkat çekici. İşvesi bir yana hızlı hizmet etmesiyle de Ahmet Metin'in ilgisini çeken Vasiliki, dikkat çekici bir kız haline dönüşür: "...Bir anda bin yere yetişip her yerde de hizmetini o kadar çabuk ve muntazam görüyor idi ki sanki o hizmetler insan eliyle yapılmayıp periler eliyle yapılmış zannolunur idi. Ya o güler yüz! Ya o tatlı edalar!"

Özgüvensiz/Mahcup. İşini iyi yaptığı gerekçesiyle efendisinin kendisine aldığı altın saati kendine yakıştıramaz ve mahcup hisseder: "–O saatin bence en büyük kıymeti yadigâr-ı aferin olmasından ibaret kalacaktır. Saat benim neme layık?"

Korkak/Çekingen. Vasiliki efendisinin iyiliklerine karşılık ona iyi görünme çabaları bir yana Süreyya'ya karşı duyduğu hisleri göstermeye çekinir: "Ne acayip şey! Hem Süreyya'yı feda edemez. Hem ondan korkar. Seviyor mu? Onu da bilmez. Neden korkar bilir misiniz? Kendi gönlündeki arzuyu Süreyya tasvip etmeyecek diye korkar."

Namuslu. Vasiliki iffetine önem veren kızlardan olması gereği Ahmet Metin'i babası, Süreyya'yı ise sevgili gibi görmekte olduğuna karar getirir: "Fakat bilmiş ol ki ben efendimin metresi, müstefreşesi olmayı ve geda-çeşmane arsızlıklarla onu yolmayı hiç istemiyorum. Düşünmüyorum bile! Onun hizmetkârı olmak şerefi bana kâfidir. Beni kendisine müstefreşe etmek hevesi onda bulunsa idi şimdiye kadar bu hevesini meydana koymaya ne mani var idi? Bilakis o bana beni kocaya vermeyi vaat ediyor."

Terbiyeli. Vasiliki daha evvel Ahmet Metin'in validesine hizmet eden bir kız olmakla beraber hane içinde hatırı sayılır olduğu gerekçesiyle önemlidir. İnsanlara karşı kibar ve nazik olmasının yanında kurallara da riayet eden bir kızdır. Böyle olduğu gerekçesiyle de hem Ahmet Metin'in hem de Süreyya'nın hoşuna gitmektedir: "Ya Vasiliki bu cemel ve cazibesıyla beraber terbiyesiz, edepsiz, iffetsiz bir şey olsa idi Süreyya için niyeti bu kadar ileriye götürmek kabil olabilir mi idi? İnsan bütün müddet-i hayatına şerik edeceği kadının hüsn ü cemalinden ziyade iffet ve terbiyesine ehemmiyet verir."